

вильний шлях (через фінансування) обрано для досягнення цілей регіонального розвитку, чи ефективно ці цілі досягаються. Також він постає своєрідним запобіжником для неправомірного, неефективного витрачання ресурсів, використання активів, реалізації корупційної складової. Отже, можна ще раз констатувати, що державний фінансовий контроль є важливим чинником посилення дієвості бюджетно-податкової політики щодо забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів.

Для підвищення ефективності здійснення державного фінансового контролю необхідно удосконалити вітчизняне законодавство відповідно до європейських стандартів, здійснювати ретельний підбір висококваліфікованих кадрів до служб, які реалізують функцію контролю, підвищувати значимість фінансового контролю (як внутрішнього, так і зовнішнього) на всіх етапах здійснення заходів, що направлені на пошук розвитку в регіонах, з посиленням уваги до контролю ефективності.

Список використаних джерел:

1. Піхоцький В. Державний фінансовий контроль як дієвий метод управління фінансами [Електронний ресурс] / В.Ф. Піхоцький // Вісник ЛДФА. – 2009. – Вип. 17. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vldfa/2009_17/Pihockyj.pdf
2. Пожар Т. Сутність, функції і види державного фінансового контролю [Електронний ресурс] / Т.О. Пожар // Проблеми і перспективи розвитку

банківської системи України. – 2011. – Вип. 31. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu/2011_31/11_31_26.pdf

3. Шевченко Н. Реформування системи державного фінансового контролю в Україні: проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / Н.В. Шевченко // Вісник Української академії банківської справи. – 2010. – № 2. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/VUABS/2010_2/29_02_05.pdf

4. Коваленко Ю. Державний фінансовий контроль: сутність і призначення [Електронний ресурс] / Ю.М. Коваленко, І.А. Скуратівська // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2012. – № 2 (57). – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvnuodpsu/2012_2/Kovalaenko_Yu_M.pdf

5. Піхоцький В. Функціонування системи державного фінансового контролю та її удосконалення [Електронний ресурс] / В.Ф. Піхоцький // Демократичне врядування. – 2012. – Вип. 10. – Режим доступу: <http://www.lvivacademy.com/visnik10/fail/Pihotskyj.pdf>

6. Стефанюк І. Методологічні засади функціонування системи державного внутрішнього фінансового контролю в Україні / І.Б. Стефанюк // Фінанси України. – 2011. – № 6.

7. Закон України від 26.01.1993 № 2939-ХІІ "Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні" (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 13. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>.

8. Закон України від 11.07.1996 № 315/96-ВР "Про Рахункову палату" (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 43. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/315/96-%D0%B2%D1%80/page>

Надійшла до редакції 05.12.13

Н. Дяченко, асп.

Днепропетровская госуд. финансовая академия, Днепропетровск

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ФИНАНСОВЫЙ КОНТРОЛЬ В КОНТЕКСТЕ УСИЛЕНИЯ ДЕЙСТВЕННОСТИ БЮДЖЕТНОЙ ПОЛИТИКИ СТИМУЛИРОВАНИЯ РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ

В статье раскрыта сущность государственного финансового контроля как важного фактора усиления действенности бюджетной политики стимулирования социально-экономического развития регионов. Определены основные субъекты, осуществляющие контроль, их полномочия, указаны инструменты контроля и рычаги влияния. Отмечена важность аудита эффективности. Предложен показатель оценки уровня выполнения бюджетных стимулирующих программ.

Ключевые слова: государственный финансовый контроль, бюджетный механизм стимулирования регионального развития, аудит эффективности, индекс выполнения показателей эффективности (качества)

М. Dyachenko, post-graduate

Dnipropetrovsk State Financial Academy, Dnipropetrovsk

THE STATE FINANCIAL CONTROL IN CONTEXT OF THE STRENGTHENING OF OPERABILITY OF BUDGETARY POLICY OF STIMULATION OF REGIONAL DEVELOPMENT

In this article the essence of state financial control as an important factor of strengthening of operability of budgetary policy of stimulation of the socio-economic development of regions is disclosed. The main institutions of control and their authority are defined; the instruments of control and levers of influence are indicated. It is marked the importance of the auditing of efficiency. The estimating index of the level of execution of the budgetary stimulative programs is offered.

Keywords: state financial control, budgetary mechanism of stimulation of regional development, audit of efficiency, index of execution of efficiency (quality) exponents

УДК 311.14:339.5

JEL F190

І. Єріна, асп.

ДП "Науково-техніч. комплекс статист. досліджень", Київ

ЗБАЛАНСОВАНІСТЬ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ НА ОКРЕМИХ СЕГМЕНТАХ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ

Досліджується динаміка і структура українського ринку послуг в контексті глобальних тенденцій. Наводяться результати статистичного оцінювання збалансованості торгівлі на окремих сегментах ринку.

Ключові слова: зовнішня торгівля послугами, збалансованість торгівлі, сегменти ринку послуг, коефіцієнт покриття.

Постановка проблеми. З розгортанням процесу глобалізації на світовому ринку стрімко зростають обсяги міжнародної торгівлі послугами, посилюється її вплив на світову економіку і на економічний розвиток окремих країн. За даними Світової організації торгівлі темпи приросту експорту послуг в посткризовий період становили: 2010 р. – 10 %, 2011 р. – 11 %. [1]. Науково-технічна революція стимулює вихід на ринок широкого

спектру нових послуг, пов'язаних з інформаційними технологіями, комп'ютеризацією, новими способами комунікацій, водночас зберігається високий попит на фінансові, страхові, банківські та інші бізнес-послуги

Конкурентні переваги кожної країни на окремих сегментах світового ринку залежать від секторальної структури національної економіки, її науково-технічного потенціалу, інноваційної активності та дієвості інституцій-

ного механізму стимулювання і підтримки експорту [2]. Оскільки доходи від експорту мають покривати витрати на імпорт, для стабільного розвитку національної економіки необхідно забезпечити оптимальну пропорцію між обсягами експорту/імпорту, підтримувати ті сегменти ринку послуг, які мають істотний вплив на процес формування конкурентоспроможної національної економіки. Відтак дослідження розвитку національного ринку послуг в контексті світових тенденцій, оцінювання стану торговельного балансу на окремих сегментах ринку є досить важливим та актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тенденції розвитку міжнародного ринку послуг в умовах глобалізації, інструменти його регулювання та прогнозування висвітлюються у наукових працях українських і зарубіжних вчених, серед яких: В.Зайцев, А.Мазаракі, Ю.Мельник, Н.Мешко, Д.Найяра, А.Оліфер, Я. Остафійчук, Б. Рендер, А. Румянцев, В.Тіпанов, Дж. Фитцсимонс, К. Хаксевер, Т.Шеремет та ін. [2; 3; 4]. Разом з тим окремі аспекти зовнішньоторговельних відносин вимагають більш розгорнутих досліджень. Одним з таких аспектів є збалансованість експортно-імпортних операцій. Високий динамізм розвитку сектору послуг спричиняє постійні зміни в географічній і видовій структурах ринку [3], що актуалізує моніторинг структурних зрушень і оцінювання стану торговельного балансу.

Мета дослідження – проаналізувати динаміку і структуру українського ринку послуг за видами діяльності в контексті сучасних світових тенденцій, здійснити порівняльний аналіз збалансованості торгівлі послугами

ми на окремих сегментах ринку з позицій їхньої конкурентоспроможності. Інформаційна база – офіційні дані Держстату України стосовно зовнішньої торгівлі послугами і платіжні баланси України за 2007-2012 рр.

Основними статистичними індикаторами збалансованості зовнішньої торгівлі слугують: сальдо торговельного балансу ($C = E - I$) та відношення експорту до імпорту (коефіцієнт покриття $K = E : I$).

Виклад основних результатів дослідження. Міжнародна торгівля послугами відіграє важливу роль у розвитку і трансформації світового ринку, виявляє значно меншу порівняно з товарним ринком уразливість до світової кризи. Обсяги міжнародної торгівлі послугами подвоюються кожні 7–8 років. В Україні зовнішньоторговельний оборот послуг також виявляє тенденцію до зростання: за даними Держстату експорт послуг у 2012 р. порівняно з докризовим 2007 р. зріс у 1,50, імпорт – в 1,35 рази [5]. У 2012 р. надходження від експорту послуг сягнули 13,5 млрд. дол. США або 16,4% до загальних експортних надходжень. Випереджаючі темпи зростання експорту порівняно з імпортом у кризовий і в посткризовий періоди забезпечували профіцит торговельного балансу послуг. У 2012 р., незважаючи на скорочення експорту на 1,9 %, торговельний баланс послуг був зведений з позитивним сальдо в розмірі 6,8 млрд дол. США, експорт переважав імпорт у 2,02 рази. Динаміку збалансованості зовнішньої торгівлі послугами за 2007-2012 рр. ілюструє рис. 1.

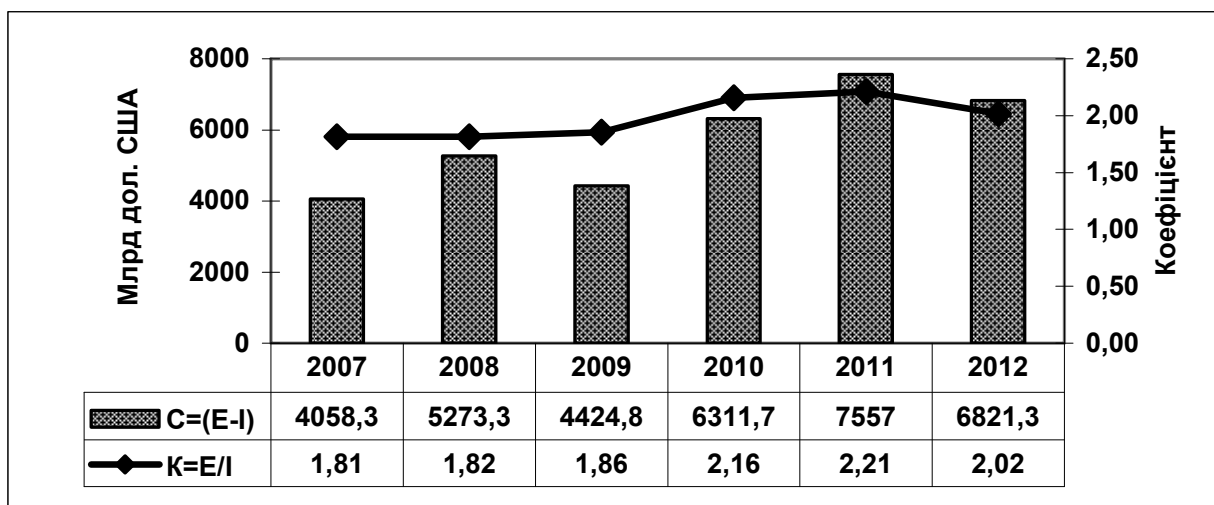

Рис. 1. Динаміка збалансованості зовнішньої торгівлі послугами в Україні*

*Джерело: складено за даними [5; 6].

Географічна структура торгівлі послугами за цей період не зазнала істотних змін: 44,4 % експорту послуг припадає на країни СНД, з них 39,7 % – на Російську Федерацію. В імпорті послуг, навпаки, переважають інші країни світу (81,5 %), серед яких першу позицію посідають країни Європейського Союзу (54,7 % до загального обсягу імпорту). Регіональні відмінності в структурі експорту й імпорту українського ринку послуг зумовлені специфікою структури послуг за видами діяльності і вкрай низьким рівнем їхньої диверсифікації.

Видова структура зовнішньої торгівлі України послугами суттєво відрізняється від світової, передусім це

стосується структури експорту. Рис. 2 ілюструє розбіжності структур експорту послуг в Україні і світі за укрупненою класифікацією послуг, викладених у Керівництві зі статистики міжнародної торгівлі послугами, 2010 рік [8]. Згідно з цією класифікацією послуги поділяються на три категорії: транспортні послуги, подорожі, інші комерційні послуги. Вигідне транзитне положення нашої країни традиційно забезпечує значні обсяги експорту транспортних послуг: у 2012 р. частка їх становила 63,0 % від загального обсягу експорту, що суттєво перевищує світовий показник (20,6%). У складі транспортних послуг домінують послуги трубопровідно-

го транспорту (у 2012 р. 38,1 %), обсяг експорту яких за 2010-2012 рр. збільшився в 1,8 рази (майже повністю за рахунок підвищення тарифів). Транспортні послуги займають першу позицію і в імпорті послуг (у 2012 р. 25,0 %). Загалом, транспортні послуги – це один з най-

більш вагомих сегментів українського ринку послуг, що має активний торговельний баланс: у 2012 р. на цьому сегменті ринку експорт переважав імпорт у п'ять разів, а сальдо торгівлі практично визначило торговельний баланс ринку послуг (6,8 млрд дол. США).

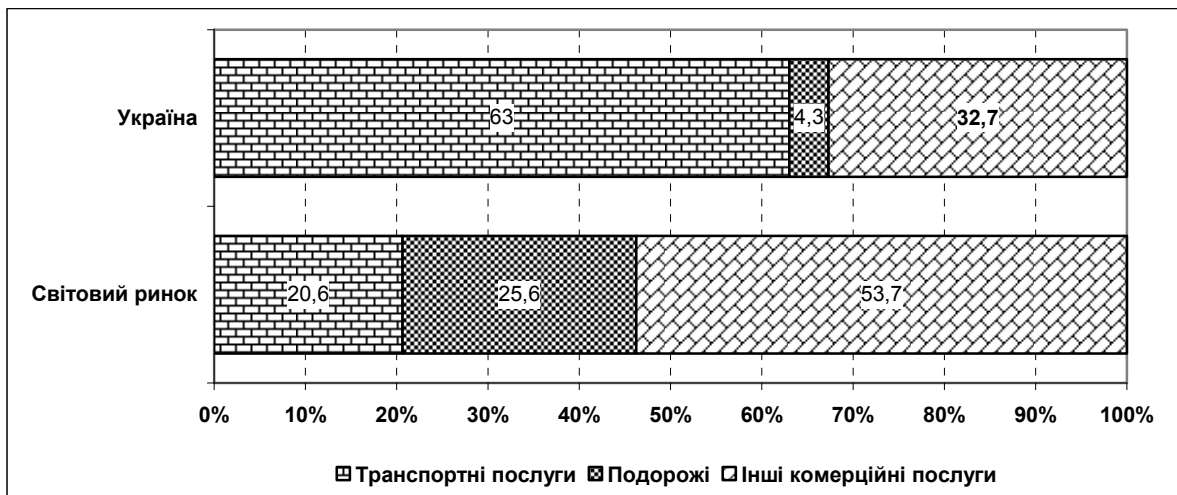

Рис. 2. Структура експорту послуг у світі (2011 р.) і в Україні (2012 р.)*

*Джерело : складено за даними [1; 7].

Другу позицію у світовому експорті послуг посідають подорожі (25,6 %). В Україні, незважаючи на природно-кліматичний і культурно-історичний потенціал, цей сегмент ринку не є джерелом доходу, на нього припадає лише 4,3 % експортних надходжень, які ледь покривають витрати на імпорт (коефіцієнт покриття 1,004).

Група інших комерційних послуг являє собою розгалужену систему вузькоспеціалізованих ринків. В Україні при незначних обсягах торгівлі на цих ринках співвідношення експортно-імпортних операцій в розрізі окремих сегментів ринку значно варіює. Задля порівняльного аналізу збалансованості торгівлі на окремих сегментах цієї групи комерційних послуг їх доцільно об'єднати в такі блоки:

А. Наукомісткі: телекомунікаційні, комп'ютерні, інформаційні послуги; роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності; послуги з проведення наукових досліджень і розробок.

В. Ділові послуги: професійні (юридичні, бухгалтерські) та консалтингові послуги; наукові та технічні послуги (в галузі архітектури, створення інженерно-технічних проектів, перевірки і сертифікації якості продукції); послуги з розробки та усунення забруднення навколишнього середовища; послуги в галузі сільського господарства та послуги видобутку; інші бізнес-послуги.

С. Послуги з будівництва;

Д. Послуги зі страхування та послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю.

Е. Послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги.

Ф. Державні послуги, не віднесені до інших категорій.

Для світового ринку послуг характерні тенденції нарощення експорту наукомістких послуг. Саме ці сегменти міжнародного поділу праці визначають зростання національного виробництва окремих країн і динаміку

інвестицій [3]. Динамізм зростання цього сегменту ринку послуг визначається важливістю їх для модернізації економіки та інноваційного економічного розвитку. Такі послуги вимагають високої кваліфікації суб'єктів діяльності і формують ключові фактори економічного зростання: наукове знання, нематеріальні форми накопичення, глобалізацію господарської діяльності. Україна за рейтингом інноваційних країн "The Global Competitiveness Index 2012–2013" посідала 82 місце серед 144 країн. Низький рівень інноваційної діяльності зумовлений, насамперед, скороченням обсягів науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) та недосконалою системою захисту прав інтелектуальної власності.

Сумарна частка наукомістких послуг, які на світових ринках займають значні позиції, в українському експорті послуг у 2012 р. склала лише 10,7%, в імпорті – 13,5%. При цьому три категорії послуг: послуги зв'язку, наукові та конструкторські розробки, комп'ютерні та інформаційні послуги мали активні торговельні баланси (коефіцієнти покриття 3,64, 3,42 і 2,67 відповідно); торгівля продуктами інтелектуальної власності (роялті та ліцензійні послуги) – від'ємне сальдо з найнижчим коефіцієнтом покриття (0,17).

У групі ділових послуг коефіцієнт покриття коливається від 3,41 по категорії послуг в галузі сільського господарства та видобутку корисних копалин до 0,76 по категорії професійних та консалтингових послуг. Не реалізований потенціал будівельних послуг, частка яких в експорті послуг становила лише 1,6 %, а коефіцієнт покриття – 0,88. Але найбільш відчутним є дисбаланс торгівлі фінансовими і страховими послугами: у 2012 р. превалювання імпорту над експортом сягнуло 734,3 млн дол. США, переважно за рахунок офшорних фінансових центрів.

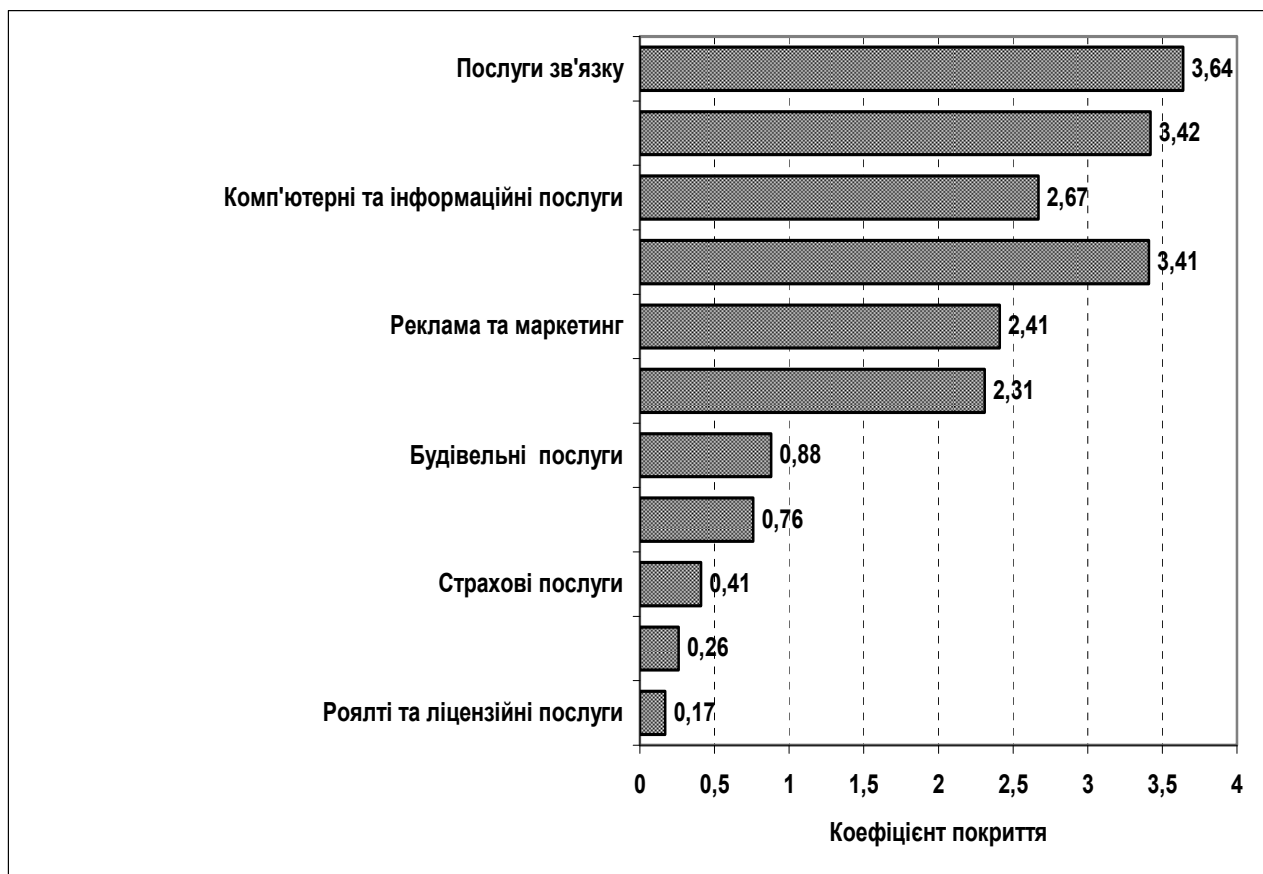

Рис. 3. Збалансованість зовнішньої торгівлі України на різних сегментах комерційних послуг*

*Джерело : складено за даними [5].

Висновки. Зовнішня торгівля України послугами розвивається порівняно швидкими темпами, проте інтенсивність динаміки за сегментами ринку значно різниться. Моноспрямований характер сучасного експорту послуг обмежує присутність України на світових ринках. Між тим країна має усі необхідні передумови (наукові розробки, технології, кваліфіковані кадри) для продукування усього спектру послуг, які активно розвиваються на етапі становлення інформаційної економіки. Посилення позицій України на світових ринках торгівлі послугами пов'язано, перш за все, з диверсифікацією експорту послуг. Задля підвищення конкурентоспроможності українських провайдерів на цих ринках та зацікавленості зарубіжних партнерів у співробітництві необхідно:

- змінювати структуру експорту в напрямку наукомістких видів послуг, що вимагає підвищення рівня фінансування НДДКР, створення механізму ефективної капіталізації інтелектуального потенціалу та формування інститутів інноваційної економіки;
- надавати пріоритет розвитку тим сегментам ринку послуг, які мають істотний вплив на процес формування конкурентоспроможної національної економіки: (ІТ-індустрія, послуги аутсорсингу, послуги із наукових досліджень та розробок; туристичні, будівельні та інжинірингові послуги);
- брати участь у міжнародних стратегічних альянсах у галузях телекомунікаційних та авіакосмічних послуг.

Реалізація стратегії переходу сфери послуг на інноваційно-інвестиційну модель розвитку дозволить активізувати всі види економічної діяльності, стимулювати розвиток ІТ-освіти, залучати hi-tech інвестиції в українську економіку. Конкурентоспроможна сфера послуг стане

однією зі складових економічної безпеки країни і значною мірою посилить позиції виробників послуг на внутрішньому й зовнішньому ринках. Одне з нагальних завдань – створення інституційного середовища, сприятливого для розвитку національних сервісних компаній, їх взаємодії з зарубіжними транснаціональними корпораціями та самостійного виходу на міжнародний ринок послуг шляхом комерційної присутності. Оптимізація співвідношення експорту/імпорту сприятиме зростанню конкурентоспроможності національної економіки і зміцненню зовнішньоекономічної позиції України, що має незаперечно важливе значення в контексті її Європейського вибору.

Список використаних джерел:

1. International trade statistics 2012/ World Trade Organization [Electronic resource]. – Access mode : http://www.wto.org/english/res_e/status_e/status_e.htm – Screen title.
2. Тіпанов В. В. Тенденції розвитку міжнародної торгівлі послугами в умовах динамізації конкурентного середовища / В. Тіпанов, А. Олефір // Міжнародна економічна політика. – 2008. – № 8-9. – С. 171-204.
3. Єріна І.В. Міжнародна торгівля послугами: тенденції розвитку і структура українського ринку [Текст] / І.Єріна // Статистика України. – 2012. – № 4. – С. 39-44.
4. Зайцев В.Є. Тенденції та особливості розвитку посткризового світового ринку послуг в умовах глобалізації / В.Є. Зайцев // Вісник Академії митної служби України. – Серія "Економіка". – 2011. – №2 (46). – С. 54-65.
5. Експрес-випуск: Зовнішня торгівля України послугами за 2012 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Зовнішня торгівля України. Статистичний збірник. – Київ. – 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. Платіжний баланс України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua/.
8. The Manual on Statistics of International Trade in Services, 2010. [Electronic resource]. – Access mode : <http://unstats.un.org/unsd/tradeserv/TFSITS/msits2010.htm/> – Screen title.

Надійшла до редакції 17.12.13

И. Ерина, асп.
ГП "Научно-технич. комплекс статист. исследований", Киев

СБАЛАНСИРОВАННОСТЬ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ УСЛУГАМИ НА ОТДЕЛЬНЫХ СЕГМЕНТАХ УКРАИНСКОГО РЫНКА

В статье исследуется динамика и структура украинского рынка услуг в контексте глобальных тенденций. Представлены результаты статистического оценивания торговых балансов по отдельным сегментам рынка.

Ключевые слова: внешняя торговля услугами, сбалансированность торговли, сегменты рынка услуг, коэффициент покрытия.

I. Yerina, post-graduate
SE "Scientific and technical Complex of statistical studies", Kyiv

BALANCE OF FOREIGN TRADE IN SERVICES ON SEPARATE SEGMENTS OF THE UKRAINIAN MARKET

This article examines the dynamics and structure of the Ukrainian market of services in the context of global trends. It also presents the results of the statistical evaluation of trade balances on separate market segments.

Keywords: foreign trade in services, balance of trade, market segments, the coverage ratio.

УДК 339.7
JEL F3, F4, O5

М. Оношко, асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ СУВЕРЕННИХ ФОНДІВ БАГАТСТВА ЯК СУБ'ЄКТІВ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Здійснено аналіз особливостей, притаманним суверенним фондам багатства як суб'єктам економічних відносин та визначено основні підходи до оцінки їх діяльності. Встановлено залежність системи оцінки діяльності зі стратегічними цілями фондів та цілями економічної політики уряду.

Ключові слова: суверенні фонди багатства, оцінка діяльності, економічна політика, стратегія.

Постановка проблеми. Ефективність фінансових ринків достатньо широко досліджена, втім, особливо важливим є дослідження визначення якості діяльності інституцій, які здійснюють операції на вказаних ринках. Визначення якості діяльності є об'єктом зацікавленості вчених та управлінців, оскільки за допомогою застосування даного підходу дозволяє організаціям оцінювати певні параметри діяльності та їх достатність для досягнення успіху в діяльності. Системи оцінювання якості діяльності, засновані на показниках бухгалтерського обліку було розкритиковано через втрату релевантності для використання їх показників для здійснення управління через їх спрямованість у минуле та було визначено необхідність змін у системі визначення якості роботи [1, С. 180]. Вказана проблема згодом знайшла своє вирішення у розвитку різноманітних підходів до визначення якості діяльності, які включали нефінансові показники як невід'ємну частину системи оцінки якості роботи та дозволяли особам, що здійснюють управління організацією, змінювати систему показників у відповідності до поточних цілей організації [2, С. 147]. Ефективне здійснення діяльності фінансовими інституціями є визначальним чинником для ефективного функціонування фінансової системи. Суверенні фонди багатства здійснюють діяльність у складному середовищі, тому визначення її якості є механізмом ex-post формального управлінського контролю, який дозволяє оцінювати результати діяльності у відповідності до поставлених цілей організації, який має піддаватися змінам у відповідності до ситуації, що склалася.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням діяльності фондів суверенного багатства присвячено роботи таких дослідників як К.Балдінг, П. Болтон, К.Пістор, Ф.Самама, Дж.Стігліц, проблеми оцінки результатів діяльності розглядаються в роботах Р. Каплана, Д.Отлі, М.Франко-Сантоса, Р.Ченхала.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Особливості визначення якості діяльності суверенних фондів багатства є проблемою, що потребує дослідження.

Мета статті – формулювання підходів до здійснення оцінки якості роботи суверенних фондів багатства у відповідності до їх особливостей як економічного суб'єкта.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансовий сектор економіки справляє вплив на розвиток економіки через забезпечення мобілізації заощаджень та їх перерозподілу в просторі та часі, що дозволяє іншим економічним суб'єктам зменшувати економічну невизначеність, полегшує процес перетоку коштів від позикодавців до позичальників. Інтенсивний конкурентний тиск вимагає від фінансових інституцій звертати увагу на якість їх діяльності та роль, яку вони відіграють в сучасній світовій економіці.

Необхідним елементом здійснення діяльності для організації не залежно від їх поля діяльності та розміру є моніторинг результатів, що вимагає розробки системи, яка дозволяє здійснювати оцінку досягнення цілей організації. Моделі управління, що застосовуються у різних країнах, є результатом взаємодії середовища та рішень, які були прийняті для подолання проблем в управлінні. Система управління організацією має формуватись з метою підвищення конкурентоспроможності організації, відтак необхідно вимірювати результати для отримання інформації, яка є важливою для формування стратегії організації у подальшому [1, С. 165]. Контроль результатів є важливим для більшості організації та вимагає розробки системи показників результатів діяльності, а також системи заохочення для досягнення найвищої ефективності застосування даної системи та досягнення цілей організації у відповідності до її структури. Основним фінансовим показником, що використовується для оцінки діяльності суверенних фондів багатства є прибутковість їх портфелю у порівнянні з еталонним портфелем.

Існує велика кількість "збалансованих" підходів до визначення якості діяльності, в яких здійснюється поєднання показників у різних вимірах організаційної діяльності для потреб ефективного функціонування системи в цілому [3, С. 268]. Основною проблемою є вибір системи визначення якості діяльності та механізму її за-